

Сказанное, однако, не означает, что с учащимися данной категории не следует вести работу по формированию их готовности к будущим брачно-семейным отношениям. В силу компенсаторных возможностей и пластичности нервной системы в процессе коррекционно-воспитательного воздействия происходит развитие самых сложных сторон личности учащихся с интеллектуальной недостаточностью (А.С. Белкин, Н.Л. Коломинский, Е.А. Морщанина).

Таким образом, новые социально-экономические условия, демократизация общественных отношений, реформирование системы образования обуславливают разработку и практическое внедрение непрерывного курса подготовки учащихся к семейной жизни, разработку новых альтернативных программ, которые рассматривались бы в качестве источника нравственного развития подростков и подготовки их к семейной жизни.

СІНКРЭТЫКА УСПРЫМАННЯ ДЗІЦЦІ МЕТАФАРЫЧНЫХ ПРЫКМЕТ УЛАСНАГА БЫЦЦЯ

Н.Л. Пузырэвіч

Навуковы кіраўнік – Я.Л. Маліноўскі, кандыдат псіхалагічных навук, дацэнт

УА "Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт", г. Баранавічы, Беларусь

Метафарызацыя існасці дня сённяшняга – з’ява адмысловая і даволі складаная. У залежнасці ад сістэмы каштоўнасцей і жыццёвага вопыту вызначаецца і ступень падуладнасці міфалагічным тэндэнцыям розных катэгорый насельніцтва. І якраз узрост асобы, як найбольш значны крытэрыў у такім поглядзе і падыходзе, – рэч, безумоўна, спрэчная. Так, дзеці, на першы погляд, успрымаюць усё павярхоўна, без пераважнага дэтальнага асэнсавання і канкрэтызацыі, аднак, з другога боку, менавіта у дзіцячым узросце праяўляецца усё душэўнае багацце асобы, яе чыстая, вольная ад уздзеяння сапраўдная сутнасць. Таму і бачанне знешняга боку жыцця у іх найбольш аб’ектыўнае, хаця і не да канца асэнсаванае.

"У метафарах найбольш глыбока выражае сябе дух народа, яны лепш за усё перадаюць адрозненне ў мысленні і адчуванні рас і плямёнаў" [4, 43], – выказванне дадаткова справядлівае, асабліва калі ўзяць у разлік гіпатэтычную тэорыю аб тым, што па меры сталення чалавек праходзіць усе стадзіі папярэдняга развіцця грамадства. Дзеці заўсёды непрадказальныя і непасрэдыя у сваіх учынках. Гэта неаднаразова пацвярджаецца праз дэтальны аналіз іх вядучага віду дзейнасці – гульні. Гульням уласціва ахопліваць увесь спектр дзіцячай фантазіі: ад фантастычных замалёвак да рэалістычных сцэн. У гульнях дзеці разглядаюць асаблівасці паводзін дарослых, адкуль вынікае іх імкненне да сэнсавай пераемнасці. Гульня ж, у сваю чаргу, цесна звязана з міфам. Ён знаходзіцца у царстве гульні, дзякуючы чаму уздымаецца да такіх вяршынь, якіх не можа дасягнуць розум [1, 14]

Тэматычная разнастайнасць даследавання тлумачыцца неабходнасцю ўстанавіць прысутнасць метафарычных прыкмет у розных сітуацыйных паводзінах дзяцей.

Мэтазгоднасць даследавання абгрунтавана наяўнасцю знешніх фактараў, якія уплываюць на дзіцячы погляд, іх успрыманне сучаснай рэчаіснасці.

Адна з найпершых задач даследавання (на падставе атрыманых дадзеных) – неабходна параўнаць узровень уплыву міфалагічнага сінкрэтызму на мысленне і адчуванні дзяцей-дашкольнікаў і вучняў 9 і 11 класаў сярэдняй агульнаадукацыйнай школы.

Гіпотэзай даследавання можа служыць меркаванне аб схільнасці да міфаўспрымання як наступства сінкрэтызму мыслення і адчування дзяцей.

Метадамі даследавання з’яўляюцца назіранне, псіхалагічнае апытанне, тэапсіхалагічнае мадэляванне самасвядомасці асобы з метадыкамі "крыжовае сячэнне" і феноменалагічным апערцэптыўна-нарратывным тэставаннем – "ФАНТ"[3, 63].

У даследаванні прымалі удзел дзеці старэйшай групы дашкольнай установы № 25 г. Баранавічы. Былі прапанаваны піктаграфічныя праекцыі па методыцы ФАНТа, накіраваныя на устаануленне узроўню развіцця рэфлексіі і раскрыцця дзіцячага светаўспрымання праз сферу невядомасці. Аналіз вынікаў паказаў, што дзеці адступаюць ад вызначаных патрабаванняў і замест завяршэння ніктаграфічных малюнкаў, ужо загадзя прапанаваных, яны малююць прадметы свайго уяўлення, даступныя, з іх жыццёвым вопытам [1, 28]. Гэта тлумачыцца перш за ўсё узроставым крытэрыем і непадрахаванасцю да заняткаў такой катэгорыі. Не была зафіксавана здольнасць дзяцей самастойна маляваць вызначаныя прадметы: для іх значна прасцей выконваць заданні па шаблону. Вытокі гэтага пакладзены ў сінкрэтычным перайманні стасункаў быцця дарослых, што значна звужае сферу творчага падыходу людзей.

Такім чынам, на падставе праведзенага даследавання ўсіх дзяцей старэйшай групы ўмоўна можна падзяліць на 3 катэгорыі: першая складае 34% і ўключае дзяцей са значнай прывязанасцю да шаблону, другая – 41% – дзеці актыўна працягваюць творчасць, паказваюць актуалізаваную дамінантнасць сваіх меркаванняў, і толькі 25% дашкольнікаў здольны самастойна арганізаваць дзейнасць і выкарыстоўваць неабходныя сродкі.

Улічваючы дадзеныя папярэдніх даследаванняў у 9 і 10 класах сярэдняй агульнаадукацыйнай школы № 13 г. Баранавічы, прыходзім да высновы аб больш глыбокім, але недастаткова асвядомленым аналізаванні жыцця, уласцівага для дзяцей-дашкольнікаў. Адсутнасць цвёрда вызначанай пазіцыі тлумачыць рэалістычнасць і непасрэднасць дзяцей. Яны яшчэ няздольны прапусціць праз прызму свайго бачання жыццёвыя перыпетыі, а таму знаходзяцца далёка ад уплыву міфалагічных тэндэнцый грамадства.

Таблица 1

Адэкватнасць "Я-квінтэсенцыя" ва ўзроставым кантэксце

№	Прозвішча, імя вучня	Балы	Клас
1	Януць Вольга	3	11
2	Маісева Надзя	4	10
3	Табала Сяргей	4	11
4	Снітко Мікалай	5	11
5	Шастакова Ася	5	10
6	Сандзюк Каця	6	11
7	Табала Марына	6	10
8	Табала Ташыяна	6	6
9	Умецкая Кацярына	6	10
10	Несцяровіч Вера	7	9
11	Правальская Валя	7	6
12	Жылінская Насця	8	11
13	Супоніна Алеся	8	11
14	Шаўко Юлія	8	11
15	Гнянецкая Алена	9	6

Групіроўка дадзеных:

- 1) колькасць інтэрвалаў $n = 1+3,222. \lg 15=5$;
- 2) велічыня інтэрвалаў $i = (9-3) : 5= 1,2$.

Таблица 2

Сярэдні паказчык па "Я-квінтэсенцыі" для вучняў рознага ўзросту

Паказчык "Я-квінтэсенцыі"	Колькасць чалавек
1) 3–4,2	3
2) 4,2–5,4	2
3) 5,4–6,6	4
4) 6,6–7,8	2
5) 7,8–9	4
5	15

Расчет стандартного отклонения

3	3-6,1=-3,1	9,6
4	4-6,1=-2,1	4,4
4	4-6,1=-2,1	4,4
5	5-6,1=-1,1	1,2
5	5-6,1=-1,1	1,2
6	6-6,1=-0,1	0,01
6	6-6,1=-0,1	0,01
6	6-6,1=-0,1	0,01
6	6-6,1=-0,1	0,01
7	7-6,1=0,9	0,8
7	7-6,1=0,9	0,8
8	8-6,1=0,9	3,6
8	8-6,1=1,9	3,6
8	8-6,1=1,9	3,6
9	9-6,1=2,9	8,4

 $\Sigma=41,7$

$$\sigma^2=41,7:15=2,78;$$

$$\sigma=\sqrt{2,78}=1,7.$$

Такім чынам, да вынікаў, якія адпавядаюць норме, адносяцца, $X \pm \delta$, $6,1 \pm 1,7$, [4, 4; 7, 8].

Групіроўка дадзеных:

1) колькасць інтэрвалаў $n=1+3,222 \lg 15 = 5$;

2) велічыня інтэрвалаў $i = \frac{(9-3)}{5} = 1,2$.

Такія вынікі сведчаць аб адсутнасці высокай ступені разыходжання дадзеных і прыбліжэнні "Я-квінтэсэнцы" да схільнай метафарызацыі у ракурсе розных узростаў катэгорый. Інтэнцыялізацыя свядомасці вучняў стрымана уплывам пераменных параметраў вялікай ролі знешняга уплыву.

$$x = \frac{92}{15} = 6,1; M=6; Me=6.$$

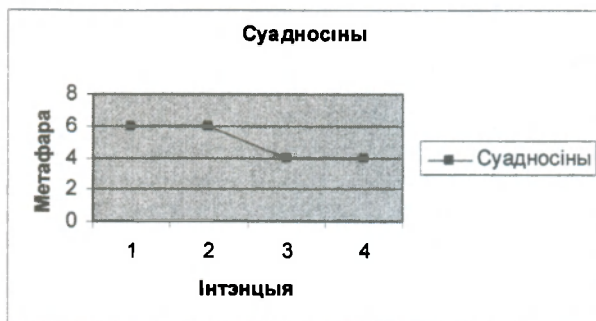
Гэты паказчык характарызуе пераважаючы узровень развіцця "Я-квінтэсэнцы" у вучню старэйшых класаў у параўнанні з малодшымі. Вызначана, што тыповае згортанне здольнасці да самаўспрымання і усведамлення выяў істотнага быцця. Дадзеныя сведчаць аб паступовых зменах пазіцый рацыяналізацыі і прывядзенню іх да мяжы сінкрэтызму і дыялектызму у накірунках пазнання:

$$\sigma^2 = \frac{41,7}{15} = 2,78; \quad \sigma = \sqrt{2,78} = 1,7.$$

Гэты бал – сярэдні паказчык, які характарызуе кожнага вучня дадзенай выбаркі. Гэта агульнагрупавая лічба, якая вызначае ступень дапушчанасці колькасных параметраў шкалы "Я-квінтэсэнцыя – метафарызацыя".

Дадзены паказчык азначае аднаўленне у бессвядомай сферы вучню некаторых аднак інтэнцыянальнасці, але яны скрыты дзейным уплывам сінкрэтызму.

Вынікі можна прадставіць у выглядзе графіка наступнага віду:

Такім чынам, на падставе даследавання устаноўлена, што большасць вучняў паказвае сярэднія вынікі па матываванасці штодзённай дзейнасці, і гэта ў цэлым адпавядае норме. Для такой катэгорыі характэрна: цвёрдае вызначэнне мэтаў жыцця, упэўненае імкненне да рэалізацыі пэўных асаблівасцей паводзінаў. Але разам з тым іх дзеянні стрыманы абмежаванай канцэнтрацыяй на штодзённых рэаліях жыцця, больш грунтоўная адзнака належыць будучыні. Гэтую частку складае 53,3% вучняў. 26,7% удзельнікаў апытання паказалі вынікі, якія перавышаюць сярэднія паказчыкі. Гэта сведчыць аб поўнасьцю сфарміраваным поглядзе на жыццё і сталасці жыццёвай пазіцыі. Відавочна і заканамерна, што да такой групы адносяцца вучні 10 класа, што дапаможна ім у выбары прафесіі. Толькі 20% складаюць паказчыкі ніжэй нормы, што ў цэлым можа гаварыць аб высокім узроўні матываванасці вучняў даследуемай катэгорыі.

Літаратура

1. Первин Л., Джон О. Психология личности. теории и исследования. – М., 2000.
2. Хейзинга Й. Homo ludens. – М., 2002.
3. Малиновский Е.Л. Теопсихология. – Барановичи, 2004.
4. Шамякина Т.І. Міфалогія беларускага народа. – Мн., 2002.
5. Шкуратов В.Л. Историческая психология. – М., 1997.

СОЦИАЛЬНЫЙ ПОРТРЕТ СТУДЕНТА

Е.Л. Пыльская

Научный руководитель – Н.И. Мицкевич, доктор педагогических наук, профессор

УО "Белорусский государственный медицинский университет", г. Минск, Беларусь

Демократизация общества, слом прежних нравственных устоев и либерализация нравов вызывают необходимость иного подхода к формированию новых установок в общественном сознании, и, прежде всего, у студенческой молодежи. Сегодня юношам и девушкам приходится вырабатывать взгляды на жизнь в сложной социальной ситуации развития, иногда в обстановке моральной вседозволенности. Молодежь – та часть населения, сознание которой особенно уязвимо. Жизненный опыт молодежи недостаточен, а представления о морально-этических ценностях неустойчивы.

Характерными чертами возрастной группы (17–23 года) являются активное отношение к действительности, стремление к самопознанию, самоопределению и самоутверждению в качестве субъекта социальной жизни. Вместе с тем стремлению юношества к активному самоутверждению присуща и определенная неустойчивость (в силу отсутствия жизненного опыта, "размытости" нравственных ценностей и т.д.). Согласно исследованиям Института